

* OTÁZKA II.

Jakým spůsobem v církvi se odpouštějí hřichy? *

Tohoto pak odpustění uděluje se nám, jakmile víru vyznávajíce obmytí býváme na křtu svatém, v takové hojnosti, že ničehož ani z viny, cožby třeba bylo ještě smazati, — budiž, že ona hřichem prvopočátečním na nás uvalena jest, aneb že jsme co vlastní vůlí opominuli aneb spáchali, — ani z trestu, co by mělo se ještě podstoupiti, v nás nezůstává. Ale milostí křtu nikdo však nebývá sproštěn vší křehkosti svého přirození; anobrž poněvadž jednomu každému proti hnutím své žádostivosti, jež nás k hřichu ponoukat nepřestává, boj podnikati jest: tedy sotva bys koho nalezl, jenž by tak silně pokušením odolával, aneb tak bedlivě spasení svého ostříhal, aby se každého poklesnutí mohl vždycky uvarovati. Když tedy nezbytná potřeba jest, aby v církvi byla moc hřichy odpouštěti, jiným ještě spůsobem, než na křtu svatém: proto odevzdány jsou ji klíče království nebeského, jimiž může prominouti hřichy každému kajícímu, byť i byl hřesil až do posledního dne života svého. Nejjasnější o té věci svědectví nalézáme v písmě svatém. Nebo u svatého Matouše Pán takto mluví k Petrovi¹⁾: „Tobě dám klíče království nebeského, a cokoli svážeš na zemi, bude svázáno i na nebi, a cožkoli rozvážeš na zemi, bude rozvázáno i na nebi.“ A na jiném místě vece k apoštolum²⁾: „Cokoli svážete na zemi, svázáno bude i na nebi; a co rozvážete na zemi, bude rozvázáno i na nebi.“ Nad to svědčí svatý Jan, že Pán vdechnuv na apoštoly řekl jim³⁾: „Přijměte Ducha Svatého, kterým odpustíte hřichy, odpouštějí se jim, a kterým zadržíte, zadržány jsou.“

* OTÁZKA VII.

Své vlastní tělo opět obdrží duše lidská při posledním soudě. *

A poněvadž pak mnoho na tom záleží, abychom se na jistotu o tom přesvědčili, že to samo anobrž totež tělo, které nyní každý za své vlastní má, opět bude k životu vzkříšeno, ačkoliv zkázu vezme a v prach se obráti, musí i v tom duchovní pastýř se přičiniti o důkladný výklad. Tuto pravdu pronáší Apoštol, když dí⁴⁾: „Musit tuto porušitelné tělo obléci neporušitelnost,“ naznačiv těmi slovy zřejmě toto naše vlastní tělo. O tom i Job slovy nejjasnějšími předpověděl, řka⁵⁾: „A v těle svém užím Boha svého, kteréhož užím já sám, a oči mé spatří jej, a nejiný.“ Totéž vybrati si lze z výmě-

ru samého vzkříšení. I praví Jan Damascenský¹⁾, že „vzkříšení jest nazpět povolání do toho stavu, z něhož jsme vypadli.“ A když konečně uvážíme příčiny, za kterými, jak se svrchu ukázalo, státi se musí vzkříšení, tedy ničehož nebude, což by čí mysl o této věci v pochybnost uváděti mohlo.

* OTÁZKA VIII.

Proč Pán Bůh těl vzkříšení ustanovil? *

I proto, jak se ukázalo, těla z mrtvých vstanou²⁾, aby přijal jeden každý na těle vlastním, jakž činil buďto dobré nebo zlé.“ S tím samým tělem tedy, s kterým sloužil buď Bohu nebo ďáblu, musí vzkříšen býti člověk, aby s týmž tělem dosáhl buď odměny a oslavu vítězství, anebo přijal pokuty a tresty nejhroznější.

* OTÁZKA II.

Co se zde životem věčným rozumí? *

Ale poněvadž v těchto slovech, jimiž se zde vyjadřuje naše blahoslavenství, přemnogná se ukrývají ta-

jemství, třeba jest vyložiti je tak, aby všem zřejmá býti mohla, pokud to jednoho každého schopnost sebou nese. Musí se tedy věřicím poukázati na to, že se těmi slovy „život věčný“ ne tak ustavičné trvání života, čehož účastni jsou i dáblové i lidé boháprázdní, vyznamenává, jako spíše blaženosť u věčném trvání, již by se naplnila žádost a touha vyvolených. A tak slovům těm rozuměl onen v zákoně učený, jenž podlé evangelia¹⁾ Spasitele našeho se tázal, co má činiti, aby měl život věčný; což jest tolík, jakoby řekl: Což mi jest vykonati, abych se dostal na to místo, kde bych dokonalé mohl požívat blaženosti? V tomto tedy smyslu se těchto slov v písmě svatém užívá, jakž se na mnohých místech o tom lze přesvědčiti.

* OTÁZKA X

Které jsou radosti případné, jimiž svatí opívavati budou? *

I. Koné blaženosti přistupují ještě některé odměny, všem vyvoleným společně, které jsouce lidského rozumu méně vzdáleny, také myсли naše s náramnější toužebnosti naplňují a rozněcují.

II. Toho spůsobu jsou ty, o nichž Apoštol k Římanům zdá se mluvit¹⁾: „Sláva a čest a pokoj každému, kdož činí dobře.“ Nebo slávy budou požívatи blahoslavění nejen té, která, jak jsme prvé ukázali, jest podstatnou stránkou blaženosti čili s podstatou její nejúžejí spojena, nýbrž i té slávy a cti, která vyplývá z jasného a zřejmého poznání, kterýmž jedenkaždý nabude vědomosti o výtečné a vznešené důstojnosti druhého.

III. A potom za jak velikou považovati se musí čest ta, kteréž dostane se jím od Pána, když nikoliv služebníci, ale přátelé¹⁾, bratři a synové Boží nazývání budou. Pročež Spasitel nás vyvolené své těmito nejlaskavějšími a nejčestnějšími slovy zavolá²⁾: „Pojďte požehnaní Otce mého, vládněte královstvím vám připraveným od ustanovení světa;“ takže v pravdě zvolati musíme³⁾: „Přiliš uctěni jsou přátelé tvoji, Bože.“ Nad to Kristus Pán sám před Otcem nebeským i anděly jeho chvalami je oslaví. Mimo to, jestliže od přirození vštípena jest ta obecná všem lidem žádost po cti, kteráž se činí od mužů moudrostí proslulých, protože je považují za nejplatnější svědky ctnosti své: jak mnedle mnoho příbude jí ku slávě vyvolených, když jeden druhému čest největší prokazovati bude.

O víře a apoštolském vyznání víry.

* OTÁZKA I.

Co jest víra zde a jaká její ku spasení potřeba. *

I. Ale poněvadž pak v písmech svatých mnohonásobný jest význam víry, zde o té mluvime, jejížto mocí dokona přisvědčujeme tomu, což zjeveno jest od Boha. Že pak tato k dojiti spasení jest potřebná, o tom nikdo po právu pochybovat nebude, obzvláštně když psáno jest¹⁾: „*Bez víry nelze líbiti se Bohu.*“ Nebo když cíl, jenž k blahoslavenství člověku vytčen jest, vznešenější jest, nežli aby bystrostí mysli lidské vytižen býti mohl: nezbytnou jemu bylo potřebou, aby přijal poznání jeho od Boha. Toto pak poznání nic jiného není, než víra, jejíž moc působi, že za pravdu máme vše, o čemž hlas svaté matky církve vydal svědectví, že to zjevení Boží jest. Žádná zajisté pochybnost nemůže na věřící připadati v těch věcech, jichžto Bůh původce jest, kterýž jest sama pravda.²⁾

II. Odtud poznáváme, jak veliký rozdíl jest mezi tou věrou, již k Bohu máme, a onou, kterouž spisova-

telům dějin lidských přikládáme. Víra pak, jakžkoli prostranné rozsáhlosti jest i velikosti a důstojnosti se liší (jest zajisté takto v svatých písmech: „*Malé¹⁾ víry, proč jsi pochyboval?*“ a „*Veliká²⁾ jest víra tvá;*“ a „*Přidej³⁾ nám víry;*“ tolikéž „*Víra⁴⁾ bez skutků mrtvá jest;*“ a „*Víra⁵⁾,* kteráž skrze lásku působi⁶⁾“): avšak jest totéž rodem a k rozličným víry stupňům hodí se i tatáž výměru moc a spůsob. A jak úrodná jest, a kteraký z ni užitek běžeme, o tom řeč bude při výkladu článkův samých.

* OTÁZKA IV.

Nepostačuje k spasení věřiti, ale i víru vyznávati potřeba jest. *

I tomu ještě vyučuj farář, že ten, kdož praví, „*Věřím,*“ mimo to, že nejvroucnější přisvědčení myslí své na jevo dává, což vnitřním víry skutkem jest, i tu povinnost do sebe má, aby, což v srdci uzavřené chová, zřejmým vyznáním víry na sobě pronášel, a s největší radostí k tomu se veřejně znal a to zveleboval. Slušno zajisté jest, aby věřici toho ducha do sebe měli, kterýmž naplněn jsa Prorok vzvolal³⁾: „*Uvěřil jsem a proto mluvil jsem;*“ aby následovali Apoštolův, kteří knížatům lidu odpověděli⁴⁾: „*Nemůžeme nemluviti toho, co jsme viděli a slyšeli;*“ aby převýborným oním výrokem sv. Pavla povzbuzeni byli⁵⁾: „*Nestydím se za evangelium, moc zajisté Boží jest k spasení každému věřícímu;*“ tolikéž tím, čímž se nejvíce pravdivost této průpovědi dotvrzuje⁶⁾: „*Srdcem věří se k spravedlnosti, ale ústy se děje vyznání k spasení.*“

* OTÁZKA X.

O tajemstvích, jež z toho slova Otce vážiti sluší, a o rozdílnosti osob Božských.*

I. Ale mimo ty pravdy, jež jsme vyložili, duchovní pastýř učiti bude, že při slyšení jmena Otce k vyšším tajemstvím mysli pozdvihnouti sluší. Nebo, což v světle onom nepřistupitelném, v němž přebývá Bůh, více uzavřeno a ukryto jest, a čehož lidský rozum a důvtip domysliti se, aneb ani tušiti nemohl, to slovem Otce Boží věštby nám odhalují.

II. Ukazujeť to slovo, že v jedné Božské bytnosti ne jednu toliko osobu, ale rozdílnost osob věřiti jest. Tři zajisté jsou v jednom Božství osoby: Otce, kterýž od nikoho zplozen není; Syna, kterýž před všemi věky od Otce zplozen jest; Ducha svatého, který též od věčnosti z Otce a Syna vychází. Avšak Otec jest v jedné Božské podstatě první osoba, kterýž s jednorozenným Synem svým a Duchem svatým jeden jest Bůh, jeden jest Pán; nikoliv v jedinosti jedné osoby, ale v Trojici jedné podstaty.

III. Ale však tyto tři osoby, ježto v nich něco nejednostojného aneb nerovného představovati sobě nepravé jest, toliko jen svými obzvláštnostmi rozdílné se myslí. Otec totiž nezplozený jest; Syn od Otce zplozený; Duch svatý od obou vychází. A k tomu tak tři osob jednu a touž bytnost, jednu a touž podstatu vyznáváme, že, vyznávajíce pravé a věčné Božství, věřime, že i v osobách zvláštnost, i v bytnosti jednost i v Trojici rovnost nábožně a svatě velebiti jest. Nebo když pravíme, že Otcova první jest osoba, tomu ne tak rozuměti jest, jakobychom sobě něco

v Trojici dřívějšího aneb pozdějšího, většího aneb menšího představovali; odstupiž takováto od myslí věřících nepravost, anot jednu a touž věčnost, jednu a touž slávy velebnost ve třech osobách křesťanské náboženství prohlašuje.

IV. Ale že Řtec sám jest počátek, jsa bez počátku, proto v pravdě a beze vší pochybnosti, že první jest osoba, tvrdíme; kteráž pak jakož Otcovou zvláštností rozdílná jest, tak i na ni jedinou po přednosti to připadá, že Syna od věčnosti zplodila. A že vždycky Bůh spolu i Otcem byl, to se nám na rozum dává, když jmena Boha i Otce spojená v tomto vyznání vyslovujeme. Avšak, když již s poznáním a vykládáním žádné věci, nežli této ze všech nejvznešenější a nejsnadnější, nemůžeme obírat se nebezpečněji aneb v nížádné tíže zblouditi: vyučuj pastýř duchovní, že svědomitě podržeti náleží zvláštních slov bytnosti a osoby, jimiž se toto tajemství vyznamenává, a ať vědí věřící, že jednost jest v bytnosti, rozdílnost však v osobách. Ale hlouběji tajemství tohoto vyšetřovati nemáme, pamětlivi jsouce onoho výroku¹⁾: „*Kdo zkoumatelem jest velebnosti, zachvácen bude od slávy.*“ To zajisté postačiti má, když věrou jistotu a bezpečnost toho máme, že nás Bůh, jehož výrokům nepřisvědčovati nejkrajnější zpozdilosti a bídě by bylo, tak poučil, řka²⁾: „*Učte všecky národy, křtice je ve jmeno Otce i Syna i Ducha svatého.*“ A zase³⁾: *Tři jsou, kteří svědeckví vydávají na nebi, Otec, Slovo a Duch svatý, a ti tři jedno jsou.*“

V. Modli se však ustavičně ten a pros Boha Otce, jenž všecky věci z ničehož učinil a řídí⁴⁾ vše líbezně, jenž nám dal moc syny Božími býti⁵⁾), jenž tajemství Trojice lidské myslí zjevil; modli se, pravím, bez přestání ten, kdo z milosti Boží tuto víru do sebe má, aby, buda jednou do věčných stánekův přijat, hoden byl spatřiti, jaká jest tato tak předivná plodnost Boha Otce, že sebe sám v sobě vzhledaje a poznávaje, rovného a jednostenného sobě Syna zplozuje; i kterakým

spůsobem oboudvou tatáž naskrze a rovná lásky libost, jež Duch svatý jest, od Otce a Syna vycházející, zpolditele a zplozeného věčným a nerozlučitelným svazkem mezi sebou víže; a tak Božské Trojice jedna jest bytnost a tří osob dokonalá rozdílnost.

* OTÁZKA V.

Stvořitele nebe i země.

Jak a proč Bůh zemi i nebe stvořil? *

I. Jak potřebno bude, aby se známost všemohoucího Boha něco dříve věřícím podala, poznati lze z toho, což nyní o stvoření všech věci vykládati přijde. Nebo v zázrak tak velikého díla snadněji se uvěří, když žádného místa se nezanechá pochybovat o nesmírné moci stvořitelově. Bůh zajisté ne z hmoty nějaké svět vzdělal, ale z ničehož jej stvořil, a to učinil, nejsa k tomu nižádnou mocí aneb potřebnosti doháněn, ale z vlastní své vůle a libosti. Aniž pak cosi jiného bylo příčinou, jež ho k dílu tvoření nutkala, leč to, aby věcem, kteréžby od něho učiněny byly, dobrotivost svou prokázal. Nebo Boží přirozenost, jsouc sama v sobě nejvýše blažena, nižádné věci nepozbývá, jako praví David¹⁾: „Řekl jsem Pánu, Bůh můj jsi ty, nebo dobrých věci mých nepotřebuješ.“

II. Jakož pak, jsa svou dobrotivostí veden, vše, cožkoliv²⁾ chtěl, učinil: rovněž tak nespravoval se, když veškery věci zakládal, příkladem nějakým, aneb podobou, kterážby vně před ním postavena byla, ale poněvadž vzor všech věci v Božské rozumnosti se chová, na ten nejvyšší umělec sám v sobě vzhledaje, a jej jako napodobuje, nejvyšší vlastní svou moudrostí a neobmezenou mocí veškery věci na počátku stvořil. „On“ zajisté³⁾ „řekl a učiněny jsou, on přikázel a stvořeny jsou.“

* OTÁZKA VII.

Což znamená jmeno Kristus a z kterých příčin Pánu Ježiši přísluší. *

I. Jmenu Ježiš přidáno jest i jmeno Kristus, což pomazaného znamená; jest to jmeno důstojnosti a úřadu, aniž pak jedné věci vlastní, ale obecné mnohým; nebo starodávní onino otcové naši Kristy čili pomazané (Páně) nazývali kněží a krále, kterých Bůh pro důstojnost úřadu pomazati přikázal. Kněží zajisté ti jsou, kteří ustavičnými modlitbami Bohu lid poroučejí, kteří oběti Bohu konají, kteří za lid se modlí. Králům pak řízení národův svěřeno jest a jim přísluší nejvíce moc a vážnost zákonův i život nevinných obhajovati a odvážnost vinníkův trestati. Poněvadž tedy se vidí, že oba tyto úřady moc a velebnost Boží na zemi pronášeji, proto olejem pomazávali se ti, kdož k vykonávání úřadu královského aneb kněžského vyvoleni byli. I prorokův pomazávati býval obyčej, kteříž, jsouce tlumočníci a poslové Boha nesmrtného, nebeská tajemství nám objevovali a k polepšení mravův spasitelnými příkazy a budoucích věcí předpovídáním napomínali.

II. Avšak, když Spasitel náš Ježiš Kristus na svět přišel, tří osob úlohu a povinnosti na se vzal, Proroka, Kněze a Krále, a z těchto příčin Kristus nazván jest, i pomazán k vykonávání těchto úřadův, ne ovšem rukou některého smrtelníka, ale mocí Otce nebeského, ne pozemskou mastí, ale duchovním olejem, ježto v nejsvětější jeho duši plnosť a milost Ducha

svatého, i množství všech jeho darův hojněji rozlito jest, nežliby která jiná stvořená bytosť byla uchopiti mohla. A to výborně ukázal Prorok, an k vykupiteli samému mluvě vece¹⁾: „*Miloval jsi spravedlnost a nenáviděls nepravosti, proto pomazal tě, Bože, Bůh tvůj olejem radosti nad spoluoučastníky tvé.*“ Totéž také, avšak mnohem zřejměji Isaiáš těmito slovy oznámil²⁾: „*Duch Hospodinův nade mnou, protože Hospodin pomazal mne; k zvestování tichým poslal mne.*“

III. A tak byl Ježiš Kristus největším prorokem a učitelem, který nás vůli Boží znáti učil, a jehož učením okršlek země známosti nebeského Otce nabyl; a toto jmeno jemu činem výbornějším a vznešenějším nalezi, protože všickni, kteříkoliv poctěni byli jmenem proroka, jeho učedníci byli, a za tou obzvláštně přičinou poslání, aby Proroka tohoto, který spasit všech přijíti měl, zvestovali. Kristus byl též Knězem, ne sice podlé řádu, podlé kteréhož v starém zákoně kněží z pokolení Levi vycházeli; nýbrž podlé onoho řádu, o kterémž David prorok pěl³⁾: „*Ty jsi kněz na věky podlé řádu Melchisedechova.*“ Čehož základ Apoštol⁴⁾ v epístole k Židům zevrubně probral.

IV. Ale Krista ne jenom, jelikož Bůh jest, ale i jelikož člověk a přirozenosti naší účasten jest, také Králem býti uznáváme; o němž anděl svědčí⁵⁾: „*Královati bude v domě Jakubově na věky, a království jeho nebude konce.*“ A Kristovo toto království duchovní jest a věčné, i počíná se na zemi, v nebi se dokonává. Avšak služby královské s podivuhodnou prozřetelností prokazuje církvi své. On ji řídí; on ji od útokův a úkladův nepřátelských chrání; on jí zákony předpisuje; on nejenom svatosti a spravedlnosti uděluje, ale dává i schopnost a sílu k setrvání.

V. Ačkoliv pak v mezech království tohoto i dobrí i zlé se zdržují, anobrž všickni lidé po právu k němu příslušeji: nic však méně ti před kterýmikoliv jinými svrchované dobroty a milostivosti Krále našeho zakoušeji, kteříž podlé zákonův jeho neúhonný a ne-

* OTAZKA IV.

Neudálo se to náhodou, že Kristus na dřevě kříži smrt podstoupil.*

Ale že právě na dřevě kříži smrti umřel, i to přisouditi sluší řízení Božímu, aby totiž, odkud smrt vzešla, odtud zase život vznikal. Had zajisté, jenž na dřevě první rodiče byl přemohl, přemožen jest od Krista na dřevě kříži. Možná tu více důvodův uvesti, jež svatí otcové šířeji rozvedli, aby se ukázalo, kterak přiměřeno bylo, že Spasitel nás smrt kříže ráčil podstoupiti. Avšak že na tom dosti jest, připomeniž farář, když věřící věří, že Spasitel ten spůsob smrti si vyvolil, kterýž se mu zdál k vykoupení pokolení lidského spůsobnější a příhodnější, jakož pak zajisté nižádná jiná smrt potupnější a nedůstojnější býti nemohla. Nebo nejenom u pohanův pokuta smrti na kříži považována vždycky byla za kletbu a největší potupu a ohavnost, ale i v zákoně Mojžíšově²⁾ „*slove zlorečeným člověk ten, jenž visí na dřevě.*“

* OTÁZKA XI.

Proč se Kristus uvolil smrt trpěti, a což souditi o těch, kteří přiznavše se ku křesťanství, v hříších hynou? *

I. Nyní však vyložiti jest také příčiny utrpení, aby tím jasněji se ukázala velikost a moc Boží k nám lásky. Ohlíží-li se kdo tedy po přičině, proč Syn Boží přehořké utrpení podstoupil, shledá, že nejhlevnější toho přičinou byly, mimo dědičnou skvrnu prvních rodičův, všecky hřichy a nepravosti, kterých se lidé od počátku světa až do tohoto dne dopustili, a potom ještě až do skonání světa dopustí.

II. To zajisté při utrpení a smrti na zřeteli měl Syn Boží, Spasitel náš, aby hřichy všech věkův vyrkoupil a smazal, a za ně Otec hojně a vrchovatě za dost učinil. To ještě rozmnožuje důstojnost věci, že Kristus nejenom za hříšníky trpěl, ale i že tito hříšníci byli i původcové i vykonavatelé všech těch muk, které snášel; o čemž Apoštol nám připomíná, takto k Židům píše²⁾: „*Rozpomínejte se na toho, kterýž takové proti sobě odporování od hříšníků snášel, abyste neustávali v myslích svých hynouce.*“

III. A tuto vinu zajisté všickni na sebe uvalují, kdož do hřichův častěji padají; neboť když hřichy naše Krista Pána k tomu přivedly, aby smrt kříže podstoupil: zajisté ti, kteří se válejí v hříších a nepravostech, opět³⁾, pokud na nich jest, „*v sobě Syna Božího znovu křížují a v posměch vydávají.*“ A zajisté neřest tato za těžší při nás se může pokládati, nežli byla u Židův, proto že tito, jak týž Apoštol svědčí⁴⁾: „*Kdyby ho byli poznali, nikdy by Pána slávy nebyli ukřízovali,*“ my však vyznáváme, že ho známe, avšak skutky ho zapírajíce, poněkud násilnou ruku naň vznášíme.

* OTÁZKA II.

Co se zde slovem pekel vyrozuměti má? *

Ale výkladu tohoto článku velmi mnoho světla přičiniti může pastýř, bude-li dříve učiti, což na tomto místě slovem pekel vyrozuměti jest; pročež připomeneuti sluší, že slovo pekel na tomto místě neběre se za hrob, jakož se někteří ne méně bohaprázdně, nežli bludně domnívali. Z předešlého zajisté článku, že Kristus Pán pohřben jest, poučeni jsme; aniž pak jaké příčiny bylo, proč by při vyučování víře jedna a táz věc jiným a to temnějším spůsobem mluvení od svatých Apoštolův opakována byla; avšak slovo pekel znamená skrytá ona sídla, v kterých se duše zdržují, kteréž nebeského blahoslavenství nedosáhly. A tak užívají svatá písma toho slova na mnohých místech. Nebot u Apoštola čteme¹⁾: „aby každé koleno klekalo, nebeských, pozemských i pekelných,“ a v Skutých Apoštolských svatý Petr svědčí²⁾, že Krista Pána Bůh vzkřísil, „zprostiv ho bolestí pekla.“

* OTÁZKA III.

Kolik jest mist, v nichž se duše po smrti zdržují, které nedosáhly blaženosti? *

Avšak tato sídla nejsou všecka jednoho a té-

hož spůsobu. Jest zajisté nejhroznější a nejtemnější žalář, kdež ustavičným a nezhasitelným ohněm duše zatracených spolu s nečistými duchy se trápi, kterýž se také věčný oheň, propast a ve vlastním smyslu peklo nazývá. Mimo to jest očistcový oheň, kterým se duše nábožných, do určitého času muky trpice, očištují, aby jim do věčné vlasti vělný přístup býti mohl, do nížto nic nečistého nevstupuje. A o pravdě tohoto učení, kteréž, jak svati sněmové dosvědčují, i svědeckvími písem i podáním Apoštolským ztvrzeno, tím bedlivěji a častěji duchovnímu pastýři mluviti jest, protože jsme se v těch časích octli, v kterých lidé zdravého učení nesnášejí. Třetí posléze jest ten spůsob schrány, v které se duše svatých před příštím Krista Pána zdržovaly a zde, beze všeho pocitu bolesti, kojice se blaženou naději vykoupení, pokojného příbytku pozívaly. (A toto jinak předpeklí slovo). A tyto nábožné duše, které v lůně Abrahamově Spasitele očekávaly, Kristus Pán sstoupiv do pekla osvobodil.

* OTÁZKA VI.

Která dobrodiní lidem vyplývají z na nebe vstoupení Kristova? *

I. Avšak mocnost a hojnosc̄ nevýslovných dobrodiní, která na nás Boží dobrotiost vylévá, předpověďl, jakž to Apoštol⁵⁾ vykládá, dávno před tím prorok David těmi slovy⁶⁾: „Vstupuješ na vysost, jaté vedeš vězně, běreš dary pro lidi.“ Nebo desátého dne poslal Ducha svatého, jehožto mocí a bohatstvím naplnil všecko přítomné množství věřicích a v pravdě tehdy vyplnil velkolepá ona zaslíbení⁷⁾: „Prospějet vám, abych já odešel: nebo neodejdu-li, nepřijde Utěšitel k vám, a pakliť odejdu, pošlu ho k vám.“

II. Vstoupil pak na nebesa také, podlé výroku Apoštolova⁸⁾, „aby se ukázal nyní před obličejem Božím za nás,“ a stal se nám u Otce přimluvcem. „Synáčko-

vé moji," praví svatý Jan¹⁾), „totot vám piši, abyste ne-hřesili; pakliť by kdo i zhřesil, přimluvce máme u Otce, Ježiše Krista spravedlivého; a on jest obět slitování za hřichy naše.“

III. A není zajisté ničehož, odkud by věřici větší radost a utěšenější mysl vážiti měli, nežli to, že Ježiš Kristus ustanoven jest ochráncem záležitosti naší a orodovníkem spasení našeho, anaf jeho u věčného Otce největší jest milosť a vážnost. „Připravil“ posléze „nám místo,“ jakož to byl přislíbil²⁾), a jmenem všech nás sám, hlava naše Ježiš Kristus, uvázal se v držení nebeské slávy. Nebo do nebe odcházeje otevřel brány, jež Adamovým hřichem zavřeny byly, a razil nám cestu, po níž bychom do nebeské blaženosti přišli; jakož to sám při večeři učeníkům předpověděl. Čehož však aby i událým skutkem zřejmě dotvrdil, uvedl duše nábožných, jež z předpeklí byl vysvobodil, s sebou do příbytkův věčného blahoslavenství.

* OTÁZKA IX.

Jaké tresty přijdou na bezbožné, postavené na levici. *

I. Potom obrátiv se k těm, kteří státi budou na levici, spravedlnost svou na nich okáže těmito slovy²⁾: „Odejděte ode mne zlořečení do ohně věčného, kterýž jest připraven dáblu a andělům jeho.“ Prvními zajisté slovy, „odejděte ode mne,“ největší muka se znamená, kterou bezbožným trpěti bude, když od Boží tváře jakž nejdále zavrženi budou, aniž pak se jakou nadějí těšiti moci budou, že kdy jiný čas přijde, aby tak velikého dobra dokonale užívali. A tato muka od bohoslovečův „pokuta ztráty“ (poena damni) nazvána jest, protože totiž bezbožní v pekle na vždycky zbaveni budou jasnosti vidění Božího. A což se dále praví: „zlořečení,“ tím podivuhodnou měrou rozmnožuje se jich bída a neštěstí. Nebo jsouce od patření v tvář Boží zapuzeni, kdyby nějakého alespoň požehnání hodnými uznání byli, mohlo by to zajisté jim velikou útěchou býti; avšak když již ničeho takového jim očekávati není, což by bídu jim mírnější učinilo: tedy praví se po nejlepším právu, když zapuzeni budou, že je Boží spravedlnost vším zlořečenstvím bude stí-

hati. Následuje potom: „*do ohně věčného*;“ a tento druhý spůsob trestův *pokutou pocitu* (poena sensus) bohosloveci nazvali; a to proto, že se pocitem tělesným pojímá, jako to jest při mrskání a bičování anebo jiném těžším spůsobu tělesných trestův, mezi kterýmiž pochybnosti není, že muka ohně nejbolestnější pocit spůsobují. A k této strasti když ještě to přistoupí, že po věčné věky trvati bude, tedy odtud na jevo jde, že pokuta odsouzencův všemi mukami má být dovršena. A toho světleji dotvrzuje slova ona, která na konci výroku toho položena jsou: „*kterýž připraven jest dáblu a andělům jeho.*“

II. Když zajisté tak to zjednáno jest, že všeliké obtížnosti lehčejí neseme, jestliže v neštěstí svém soudruha někoho a účastníka máme, jehož opatrností a lidskostí můžeme poněkud pomoci a úlevy nabytí: kteraká teprva bude to bída odsouzencův, jimž v takových trápeních nikdy volno nebude vyrvati se ze společnosti nejzavrženějších dáblův?

III. A tento rozsudek bude nad bezbožnými s největší spravedlností od Pána a Spasitele našeho vyhlášen, ježto oni všech skutkův pravé zbožnosti opomijeli, i lačnějícímu a žíznějícímu ani pokrmu ani nápoje nepodávali, cizincův pohostinu nepřijímal, nahých neodívali, ani věznův a nemocných nenavštěvovali.

* OTÁZKA VIII.

Kdo pak v láně církve bojující obsaženi nejsou? *

I. Odtud to jest, že toliko jen trojí lidé ze spolku církve vyloučeni jsou: nejprvě nevěřící, potom kacíři a rozkolníci, posléze vyobcovaní. Pohané ovšem proto, že v církvi nikdy nebyli, aniž jí kdy poznali, aniž které svátosti v společnosti lidu křesťanského účastnými se stali.

II. Kacíři pak a rozkolníci proto, že od církve odpadli. Nebo tito ne více k církvi patří, nežli uprchlíci k vojsku náležejí, od něhož uprchli. Avšak upíratí nelze, že v moci církve zůstávají, tak že od ní k soudu voláni, trestáni i kletbou stíháni býti mohou. Konečně i vyobcovaní proto, že, jsouce soudem církve z ní vyloučeni, k jejímu společenství nenáležejí, dokud nezmoudřejí.

III. O ostatních pak, jakžkoliv bezbožných a nepravostem oddaných lidech, nelze pochybovat, že ještě v církvi zůstávají; a to bedlivě potřeba jest věřícím vyložiti, aby toho pevného přesvědčení byli, že představení církve, byť i snad život jejich byl hříšný, přece v církvi zůstávají, aniž by proto něco od jejich moci odňato bylo.

* OTÁZKA XI.

Co se má věřiti o Římském papeži, viditelné hlavě církve Kristovy? *

O tom bylo toto všech Otcův jednomyslné učení a tvrzení, že této viditelné hlavy k zavedení a zachování jednoty církve zapotřebí bylo. Což převýborně poznal a vypsal svatý Hieronym v listu svém proti Jovinianovi¹⁾ těmito slovy: „*Jeden zvolen bývá, aby ustanovením hlavy odstraněna byla příležitost k roztržce;*“ a v listu k Damasovi²⁾: „*Vzdal se závist, odstup pochlebenství k vznesené stolici Římské; s nástupcem rybářovým a s učením kříže mluvím. Já nikoho prvního, leč Krista, nenechduje, přidružuji se společenstvím k tvé svatosti, to jest, k stolici Petrově; vímt, že na této skále vystavěna jest církev. Kdož by koliv vně tohoto domu jedl Beránka, nesvatý jest. Kdo v této arše Noemově nebude, zahyne při nastalé potopě.*“ A to i mnohem dříve potvrzuje se od Irenaea³⁾ a od Cypriana⁴⁾, který mluvě o jednotě církve dí: „*Praví Pán k Petrovi* ⁵⁾: „*Já pravím tobě, že ty jsi Petr, a na té skále vzdělám církev svou.*“ *Na jednom vzdělal církev svou, a jakž koliv po svém z mrtvých vstání všem apoštolum rovnou moc dal řka*⁶⁾: „*Jako mne poslal Otec, i já posílám vás, přijměte Du-cha svatého.*“ avšak aby jednotu zjevnou učinil, sám

cha svatého:“ avšak aby jednotu zjevnou učinil, sám mocí svou ustanovil pramen a původ této jednoty, jež od jednoho vychází a t. d.“ Potom Optát Milevitský praví⁷⁾: „*Nevědomost tobě nelze připisovati, neboť vís, že v městě Římě Petrovi prvnímu stolice biskupská byla odevzdána, aby na ní seděl on Petr, hlava všech apoštolův; v němžto jediném má se zachovati jednota stolice ode všech, aby ostatní apoštoli po jedné sobě jedenkaždý neobhajovali; tak že již za rozkolníka a svědce byl by ten, kdo by proti té jediné stolici druhou vyzdvíhl.*“ Potom pak Basilius takto psáno zůstavil⁸⁾: „*Petr položen jest za základ; praví zajisté*⁹⁾: „*Ty jsi Kristus, Syn Boha živého,*“ a slyšel zase, že jest skála. Ačkoliv zajisté skála jest, předce však není tak skalou. iako Kristus sám. Nebot Kristus jest v pravdě nepohnutelná skála, „*Petr pak skalou skrze skálu Krista.*“ Hodnosti zajisté svých uděluje Bůh jiným: „*kněz jest a činí kněží; skála jest a skalou činí; a co jeho jest, to uděluje služám svým.*“ Posléze pak dí sv. Ambrož: „*Jestliže by kdo namítl, že církev na jedné hlavě a na jednom ženichu, Ježíši Kristu, přestává, a mimo to žádné jiné nevyhledává: na snadě odpověď jest. Jakož zajisté Krista Pána nejenom za půrodce, ale i za neviditelného udělovatele jednotlivých svátostí uznáváme (nebo on sám to, který křtí a který rozhrešuje, a předce on ustanovil lidi za viditelné rozdavače téhoto svátosti): rorňž tak církvi své, již sám vnitřním Duchem svým řídí, člověka dal za služebníka a náměstka moci své. Nebot když viditelná církev viditelné hlavy zapotřebí má, v také míře Spasitel náš Petra za hlavu a pastýře veškerého pokolení věřících ustanovil, když mu odporučil nejslavnějšími slovy pásti ovce své, že chtěl, aby, kdož po něm nastoupil, tutouž docela moc měl v řízení a spravování celé církve.*“

* OTÁZKA XVI.

Církev v učení víry a mravův pochybiti nemůže. *

Ale jako tato jedna církev zblouditi nemůže v podávání učení víry a mravův, poněvadž ji Duch svatý řídí: tak i nevyhnutelno jest jiným všem sborům, kteříž si jméno církve neprávě osobují, proto že duchem dáblovým vedeni jsou, aby v nejzáhubnějších bludech učení a mravův obývaly.

* OTÁZKA VII.

Své vlastní tělo opět obdrží duše lidská při posledním soudě. *

A poněvadž pak mnoho na tom záleží, abychom se na jistotu o tom přesvědčili, že to samo anobrž totéž tělo, které nyní každý za své vlastní má, opět bude k životu vzkříšeno, ačkoliv zkázu vezme a v prach se obrátí, musí i v tom duchovní pastýř se přičiniti o důkladný výklad. Tuto pravdu pronáší Apoštol, když díl⁶): „*Musit toto porušitelné tělo obléci neporušitelnost,*“ naznačiv těmi slovy zřejmě toto naše vlastní tělo. O tom i Job slovy nejjasnějšími předpověděl, řka⁷): „*A v těle svém učřím Boha svého, kteréhož učřím já sám, a oči mé spatří jej, a nejiný.*“ Totéž vybrati si lze z výmě-

rú samého vzkříšení. I praví Jan Damascenský¹⁾, že „vzkříšení jest nazpět povolání do toho stavu, z něhož jsme vypadli.“ A když konečně uvážíme příčiny, za kterými, jak se svrchu ukázalo, státi se musí vzkříšení, tedy ničehož nebude, což by čí mysl o této věci v pochybnost uváděti mohlo.

* OTÁZKA II.

Jakým spůsobem v církvi se odpouštějí hřichy? *

Tohoto pak odpuštění uděluje se nám, jakmile víru vyznávajíce obmyti býváme na křtu svatém, v takové hojnosti, že ničehož ani z viny, cožby třeba bylo ještě smazati, — budíž, že ona hřichem prvopočátečním na nás uvalena jest, aneb že jsme co vlastní vůli opominuli aneb spáchali, — ani z trestu, co by mělo se ještě podstoupiti, v nás nezůstává. Ale milostí křtu nikdo však nebývá sproštěn vši křehkosti svého přirození; anobrž poněvadž jednomu každému proti hnutím své žádostivosti, jež nás k hřichu ponou-

kati nepřestává, boj podnikati jest: tedy sotva bys koho nalezl, jenž by tak silně pokušením odolával, aneb tak bedlivě spasení svého ostříhal, aby se každého poklesnutí mohl vždycky uvarovati. Když tedy nezbytná potřeba jest, aby v církvi byla moc hřichy odpoutěti, jiným ještě spůsobem, než na křtu svatém: proto odevzdány jsou ji klíče království nebeského, jimiž může prominouti hřichy každému kajícímu, byť i byl hřesil až do posledního dne života svého. Nejjasnější o té věci svědectví nalézáme v písmě svatém. Nebo u svatého Matouše Pán takto mluví k Petrovi¹⁾: „*Tobě dám klíče království nebeského, a cokoli svážeš na zemi, bude svázano i na nebi, a cožkoli rozvážeš na zemi, bude rozvázano i na nebi.*“ A na jiném místě vece k apoštolum²⁾: „*Cokoli svážete na zemi, svázano bude i na nebi; a co rozvážete na zemi, bude rozvázano i na nebi.*“ Nad to svědčí svatý Jan, že Pán vdechnuv na apoštoly řekl jim³⁾: „*Přijměte Ducha Svatého, kterým odpustíte hřichy, odpouštějí se jim, a kterým zadržíte, zadržány jsou.*“

* OTÁZKA VIII.

Proč Pán Bůh těl vzkříšení ustanovil? *

I proto, jak se ukázalo, těla z mrtvých vstanou²), aby přijal jeden každý na těle vlastním, jakž činil buďto dobré nebo zlé.“ S tím samým tělem tedy, s kterým sloužil buď Bohu nebo dáblu, musí vzkříšen být člověk, aby s týmž tělem dosáhl buď odměny a oslavu vítězství, anebo přijal pokuty a tresty nejhrozujejší.

* OTÁZKA II.

Co se zde životem věčným rozumí? *

Ale poněvadž v těchto slovech, jimiž se zde vyjadruje naše blahoslavenství, přemnohá se ukrývají ta-

jemství, třeba jest vyložiti je tak, aby všem zřejmá býti mohla, pokud to jednoho každého schopnost sebou nese. Musí se tedy věřicím poukázati na to, že se těmi slovy „život věčný“ ne tak ustavičné trvání života, čehož účastni jsou i dáblové i lidé boháprázdní, vyznamenává, jako spíše blaženosť u věčném trvání, již by se naplnila žádost a touha vyyolených. A tak slovům těm rozuměl onen v zákoně učený, jenž podlé evangelia¹) Spasitele našeho se tázal, co má činiti, aby měl život věčný; což jest tolik, jakoby řekl: Což mi jest vykonati, abych se dostal na to místo, kde bych dokonalé mohl požívat blaženosť? V tomto tedy smyslu se těchto slov v pismě svatém užívá, jakž se na mnohých místech o tom lze přesvědčiti.

* OTÁZKA X

Které jsou radosti případné, jimiž svatí oplývati budou? *

I. K oné blaženosći přistupují ještě některé odměny, všem vyyoleným společné, které jsouce lidského rezumu méně vzdáleny, také myslí naše s náramnější toužebnosti naplňují a rozněcují.

II. Toho spůsobu jsou ty, o nichž Apostol k Římanům zdá se mluvit¹⁾: „Sláva a čest a pokoj každému, kdož činí dobře.“ Nebo slávy budou požívati blahoslavení nejen té, která, jak jsme prvé ukázali, jest podstatnou stránkou blaženosnosti čili s podstatou její nejúžejí spojena, nýbrž i té slávy a cti, která vyplývá z jasného a zřejmého poznání, kterýmž jedenkaždý nabude vědomosti o výtečné a vznešené důstojnosti druhého.

III. A potom za jak velikou považovati se musí čest ta, kteréž dostane se jim od Pána, když nikoliv služebníci, ale přátelé¹⁾, bratří a synové Boží nazývání budou. Pročež Spasitel náš vyvolené své těmito nejlaskavějšími a nejčestnějšími slovy zavolá²⁾: „Pojdte požehnaní Otce mého, vládněte královstvím vám připraveným od ustanovení světa;“ takže v pravdě zvolati musíme³⁾: „Přiliš uctěni jsou přátelé tvoji, Bože.“ Nad to Kristus Pán sám před Otcem nebeským i anděly jeho chvalami je oslaví. Mimo to, jestliže od přirození vštípena jest ta obecná všem lidem žádost po cti, kteráž se činí od mužů moudrostí proslulých, protože je považují za nejplatnější svědky ctnosti své: jak mnedle mnoho přibude jí ku slávě vyyolených, když jeden druhému čest největší prokazovati bude.